

СТАН ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ

**ФЛЕГАНТОВА А.А., АСПІРАНТ*,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

У статті викладено основні показники стану інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні в цілому та окремо по регіонах. Проаналізовано сильні сторони економіки країни для залучення інвестицій в інноваційні проекти, висвітлено слабкі сторони і недоліки та запропоновано шляхи покращення стану інноваційно-інвестиційної діяльності держави.

The article has information about main indicators of the situation in innovation and investment activity in Ukraine in general and about this activity in every region of Ukraine. The analysis of powerful and weak sides of the economic situation in Ukraine for investment attraction in innovation projects has been made, the defects in the development of this situation has been found and the main ways for improvement of climate of innovation and investment activity have been proposed.

Постановка проблеми. В умовах міжнародного поділу праці та міжкраїнової спеціалізації міжнародна конкуренція посилюється. [9, с. 19]. Тому активізація інвестиційного процесу розв'язання проблем інвестування в інноваційні проекти є вирішальною умовою успішного продовження соціально-економічних перетворень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над питаннями аналізу стану інноваційної та інвестиційної діяльності України, а також розробкою шляхів її покращення працювали такі вчені: О.В. Гаврилюк [1, 2], Є.В. Гушак [8], М.М. Ковальчук [6], О.К. Малютін [3], В.С. Марцин [4], К. В. Паливода [5], В.В. Сабадаш [6], Л.В. Сапун [7], О.В. Семчук [8], А. Сидорова [9], Г.О. Харламова [10]. Але на сьогоднішній день питання покращення стану інноваційно-інвестиційної діяльності потребують подальшого вивчення.

Постановка завдання. Завданням даного дослідження є

* Науковий керівник – Писаренко В.В., к.е.н., доцент

аналіз стану інноваційної та інвестиційної діяльності України, розробка основних засад розвитку та поліпшення стану інноваційно-інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Більшість інновацій у сучасних ринкових умовах господарювання реалізується саме підприємницькими структурами [7, с. 212]. Тому доцільним є проаналізувати показники інноваційного розвитку підприємств України в динаміці. У таблиці 1 наведено основні показники інноваційного розвитку України за 2000 – 2006 роки.

Таблиця 1

**Показники інноваційного розвитку України
протягом 2000 – 2006 рр. [8, с. 24]**

Роки	Частка інноваційної продукції у ВВП, %	Капіталомісткість ВВП, грн.	Частка інноваційних затрат у капітальних інвестиціях, %	Ефективність інноваційних затрат у промисловості, грн./1 грн.
2000	7,1	0,14	7,4	6,9
2001	5,1	0,16	6,1	5,2
2002	5,6	0,16	8,1	4,2
2003	4,8	0,19	6,0	4,2
2004	5,4	0,22	6,0	4,1
2005	5,9	0,22	6,2	4,3
2006	5,7	0,23	4,9	5,0

За даними таблиці 1 частка інвестицій на розвиток інноваційного сектору не перевищує 7%. Привертає увагу висока ефективність використання грошових вкладень у виробництво високотехнологічної продукції, незважаючи на її зниження у 2000 – 2006 рр. У 2006 р. вона становила 5 грн. на 1 грн. затрат, що менше за аналогічний показник 2000 р. на 1,9 грн., або на 28% [9, с. 24]. Протягом останніх років Україна отримувала чималі валютні надходження з різних джерел [5, с. 36]. Але незважаючи на значний приріст, іноземні інвестиції, як і раніше, продовжують відігравати досить незначну роль у розвитку української економіки. Значний вплив на інвестиційний розвиток держави має інвестиційний потенціал кожного регіону (табл. 2).

Таблиця 2

**Групування регіонів України за рівнем
фінансово-інвестиційного потенціалу у 2009 р. [8]**

Інвестиції в основний капітал на одну особу в грн.		
1 група (більше 1,0), високий рівень фінансово- інвестиційного потенціалу	2 група (від 0,01 до 0,1), середній рівень фінансово-інвестиційного потенціалу	3 група (менше 0,01), низький рівень фінансово- інвестиційного потенціалу
Київський регіон, м. Київ	АР Крим, Дніпропетровськ, Донецький, Запорізький, Львівський, Миколаївський, Одеський, Полтавський, Харківський, Черкаський регіони	Вінницький, Волинський, Житомирський, Закарпатський, Івано- Франківський, Кіровоградський, Луганський, Рівненський, Сумський, Тернопільський, Хмельницький, Херсонський, Чернівецький, чернігівський регіони, м. Севастополь
ВРП на 1 особу, грн.		
1 група (більше 1,0), високий рівень фінансово- інвестиційного потенціалу	2 група (від 0,01 до 0,1), середній рівень фінансово-інвестиційного потенціалу	3 група (менше 0,01), низький рівень фінансово- інвестиційного потенціалу
м. Київ	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Полтавська, Харківська області	АР Крим, Вінницький, Волинський, Житомирський, Закарпатський, Івано- Франківський, Київський, Кіровоградський, Луганський, Львівський, Миколаївський, Одеський, Рівненський, Сумський, Тернопільський, Хмельницький, Херсонський, Черкаський, Чернівецький, Чернігівський регіони, м. Севастополь

Таким чином, за підсумками таблиці можна виділити стабільно благополучні регіони: м. Київ, Дніпропетровський, Донецький та Київський. Однак, існують так звані депресивні регіони, серед яких: Закарпатський, Івано-Франківський, Рівненський, Чернівецький, які мають низький рівень інноваційної активності і незначний фінансовий потенціал [8].

З метою покращення стану інвестиційної діяльності, Україні слід використовувати існуючі важелі для залучення інвестицій: вона становить один із найбільших ринків в Європі, має доступ до стратегічних ринків та інтерес інвесторів до гірничодобувної, хімічної промисловості, сільського господарства та металургії [3, с. 65]. Таким чином, в Україні вигідно розвивати виробництво, як для внутрішнього ринку з його високим попитом, так і для експорту в різних напрямках. Це формує подвійну перевагу, оскільки існує можливість будівництва великих заводів для подальшого продажу частини продукції на місці, а іншої – для вивезення за кордон [2, с. 79]. У цілому сильні та слабкі сторони економіки України, що впливають на процес залучення капіталів, згруповані в табл. 3.

Таблиця 3

Фактори впливу на обсяги інвестицій в Україну [3, с. 66]

Сильні сторони	Можливості
1	2
Трудові ресурси, сировинні ресурси, широка промислова база, територіальне положення України як сполучної ланки між заходом та СНА, значний науковий потенціал, поліпшення економічних рейтингів України, вступ до СОТ, орієнтація на якість продукції та підвищення конкурентоспроможності	Світова економічна інтеграція, формування прозорого ринку землі, проведення ефективних приватизаційних програм, проведення державно-адміністративної реформи, продовження регуляторної реформи та лібералізації підприємницької діяльності, продовження лібералізації переміщення товарів і капіталів через кордон, великий рівень зношеності основних засобів в Україні вимагає залучення значних обсягів інвестицій, зацікавленість у співробітництві з регіональних екологічних проблем

1	2
Слабкі сторони	Загрози
<p>Незавершеність процесу реформ, недосконалість та протиріччя законодавчої бази, недосконале корпоративне управління і захист прав акціонерів, незріле конкурентне середовище, відсутність прозорості в банківській системі, недостатній розвиток небанківських фінансових установ, обмеження валют, які можуть надходити у вигляді інвестицій в Україну, нерозроблений чіткий і сталий механізм функціонування вдосконаленого процесу імплементації спрощеного порядку застосування процедур митного оформлення по відношенню до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, відсутність чітких правил, згідно з якими інвестор може безперешкодно репатріювати доходи від інвестицій та здійснити відчуження об'єкта інвестування як в Україні, так і за її межами, недостатній рівень гармонізації національних стандартів з європейськими та міжнародними, великі екологічні проблеми, особливо пов'язані з ЧАЕС.</p>	<p>Нестійка макроекономічна рівновага, нестійкий політичний стан у країні, конкуренція з боку інших великих ринків, що розвиваються, невирішені проблеми в системі набуття права власності на нерухоме майно, непередбачуваність податкової політики, слабка судова система, недоліки порядку реєстрації об'єктів прав інтелектуальної власності, проблеми при захисті прав кредиторів дочірнього підприємства від неправомірних дій посадових осіб контролюючого підприємства, неможливість застрахувати інвестиційні ризики з допомогою деривативних інструментів через нерегульованість порядку обігу похідних цінних паперів, нерозроблений порядок відшкодування боргу іноземному інвестору, складна процедура придбання цінних паперів або акцій у нерезидентів</p>

Експертами ООН також відзначено наявність вигідних умов для надходження в Україну прямих іноземних інвестицій. [1, с.71]. Але існують також і деякі недоліки. Основним недоліком у залученні інвестицій є низький рівень прибутковості підприємств, зумовлений неефективною податковою системою і діяльністю підприємств, а також наявністю корупції, що спотворює стимули праці та призводить до приховування прибутків. Структура доходів, у якій найбільша частина йде на трансферні виплати несприятлива для інвестицій [4, с. 10]. Процес глобалізації відкриває перед Україною перспективи залучення фінансових ресурсів для розвитку інноваційного процесу [7, с. 215]. У табл. 4 наведені основні методи стимулювання інвестиційної діяльності.

Таблиця 4

Методи стимулювання інвестиційної діяльності [6, с. 138]

Метод	Інструмент
Податкове стимулювання	Зниження ставки податку; інвестиційна податкова знижка; відміна податків на реінвестування; податкові угоди з іншими країнами; податкові кредити
Фінансове стимулювання	Прискорена амортизація; пільгові кредити; інвестиційні гарантії; безпроцентні кредити
Інфраструктурне забезпечення	Надання земельних ділянок у безоплатне користування або за пільговими цінами; надання необхідних приміщень у безоплатне користування або за пільговими цінами
Стимулювання конкретних інвестиційних проєктів	Цільове фінансування: ресурсо- і природозберігаючих технологій та обладнання, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, поліпшення умов праці, проведення науково-дослідних і проєктно-конструкторських робіт; сприяння у проведенні техніко-економічного обґрунтування проєктів

Для успішного використання цих методів необхідно розглянути основні моделі інноваційного розвитку (табл. 5) [7, с. 213].

Таблиця 5

Сучасні моделі інноваційного розвитку [7, с. 213]

Модель	Характеристика
Активна дифузія інновацій	Передбачає, в свою чергу, взаємодію уряду з науковими установами, вищими закладами освіти, підприємствами й організаціями з метою швидкого втілення технологічних інновацій
Державна підтримка інноваційних форм	Спрямована на державну підтримку національних інноваційних структур для сприяння виходу національної продукції на світовий ринок
Локальне інноваційне середовище	Формування і розвиток наукових парків, технопарків, технополісів, територіальних науково-технічних центрів
Модель США	ґрунтується на науково-технічному співробітництві між державами, підприємствами та організаціями країн США за спільними програмами, спільними замовленнями
Міжгалузеві науково-технічні комплекси	Подібна до моделі локального інноваційного середовища й охоплює ті ж чинники. Але для України дана модель є малоефективною, оскільки з чотирьох головних факторів достатнім є тільки виробничий потенціал
Світового співробітництва	Передбачає активну участь України у міжнародному науково-технічному співробітництві і широкому обміні науковими результатами та новими технологіями

Основні бар'єри щодо впровадження в Україні інноваційної моделі розвитку економіки, пов'язані з підприємницьким сектором, домінування сировинних галузей з низьким рівнем обробки. Надходження бюджетних коштів в ці галузі становить понад 70%, в наслідок чого недостатньо фінансується наукомістка галузь. В Україні експорт високотехнологічної продукції серед загального обсягу експорту не перевищує 7-9 %, у той час як у розвинутих країнах він становить 25 – 30%, а в деяких країнах більше 60% [7, с. 214]. Базисними основами розробки інвестиційної стратегії та інвестиційної політики України на сьогодні мають стати принципи прозорості і передбачуваності управління інвестиційною діяльністю держави [10, с. 233 - 235].

Висновки.

1. Процес глобалізації економіки зумовлює підвищення інноваційної активності в Україні та відкриває перед Україною перспективи залучення фінансових ресурсів, які б сприяли покращенню інноваційного процесу.

2. Модель інноваційного розвитку України має поєднувати в собі складові, що характерні для різних типів розглянутих сучасних моделей, починаючи з державної підтримки розвитку інновацій та закінчуючи внутрішньою мотивацією суб'єктів господарювання розвитку інновацій та інноваційного підприємництва. Модель інноваційного розвитку має реалізовуватися головним чином через проведення виваженої національної інноваційної і промислової політики. Саме держава має взяти на себе зобов'язання створити сприятливі організаційні та економічні умови, які б забезпечили успішне практичне втілення інноваційних ідей та проектів.

3. Для здійснення стратегії інноваційного розвитку необхідні, передусім, перерозподіл капітальних інвестицій на користь інноваційної сфери, підвищення ефективності використання цих ресурсів, консолідація всіх сил українського суспільства для побудови ефективного і високотехнологічного промислового комплексу, а також для відновлення процесу інтеграції знань.

4. Сталий розвиток інноваційно-інвестиційної політики

України необхідно проводити з урахуванням пропорційного розподілу інвестицій в Україні, обираючи у кожному регіоні найбільш перспективні галузі для впровадження інновацій.

Література.

1. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / Гаврилюк О.В. // Фінанси України. - №2. – 2008. – с. 68 – 81.

2. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / Гаврилюк О.В. // Фінанси України. - №3. – 2008. – с. 79 – 93.

3. Малютін О.К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / Малютін О. К. // Фінанси України. - №11. – 2008. – с. 64 – 74.

4. Марцин В.С. Активізація інноваційного потенціалу економіки України / Марцин В.С. // Проблеми науки. - №7. – 2009. – с. 9 – 14.

5. Паливода К. В. Валютні резерви держави як інвестиційний ресурс / Паливода К.В. // Фінанси України. - №10. – 2009. – с. 36 – 42.5

6. Сабадаш В.В., Ковальчук М.М. теоретико-методичні підходи до оцінки потенціалу джерел внутрішнього інвестування у розвиток регіону / Сабадаш В.В. // Механізм регулювання економіки. - №3.– 2008. – с. 137 – 150.

7. Сапун Л.В. Проблеми формування інноваційної моделі розвитку економіки України / Сапун Л.В. // Механізм регулювання економіки. - №1 . - 2008. – с. 212 – 218.

8. Семчук О.В., Гуцак Є.В. Аналіз інвестиційної привабливості регіонів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rusnauka.com.

9. Сидорова А. Напрями інноваційного розвитку в промисловості України / Сидорова А. // Економіка України. - №3. – 2009. – с. 19 – 26.

10. Харламова Г.О. Макроеконометричні моделі інвестиційного потенціалу України / Харламова Г.О. // Актуальні проблеми економіки. - №12. – 2009. – с. 232 – 239.